

5. INDIE I CHINY

1. Cywilizacja doliny Indusu

a) powstała w III tys. p.n.e. w dolinie rzeki Indus.

b) wiedzę o tej cywilizacji czerpiemy z odkryć archeologicznych w miejscowościach Mohendżodaro i Harappa.

c) miasta budowano według regularnego planu:

- ulice przecinały się pod kątem prostym,
- każde miasto posiadało otoczoną murem cytadelę, w której znajdowały się budynki publiczne,
- domy budowano z suszonej lub wypalanej cegły. Nie miały okien na ścianach zewnętrznych. Posiadały studnię i toalety,
- miasta były skanalizowane,

d) ludność zajmowała się rolnictwem i rzemiosłem

- uprawa pszenicy, jęczmienia, warzyw,
- hodowla owiec, świń i wołów.

e) budowano systemy irygacyjne, wynaleziono pismo piktograficzne, znano koło

f) rozwinięty handel np. z Mezopotamią.

2. Najazd Ariów ok. 1500 r. p.n.e. i cywilizacja indyjska

a) Ariowie – koczowniczy lud indoeuropejski,

b) Ariowie podbili cały Półwysep Indyjski i utworzyli szereg państw, na czele których stali królowie,

c) IV w. p.n.e. Indie zostały zjednoczone przez dynastię Maurjów. Najwybitniejszym władcą był Asioka z III w. p.n.e.:

- przeprowadził reformy,
- wprowadził opiekę lekarską,
- powołał urzędników czuwających nad moralnością,
- prowadził pokojową politykę wobec sąsiadów.
- Po jego śmierci imperium Maurjów upadło pod wpływem najazdów.

d) system społeczny – system kastowy

- społeczeństwo Indii dzieliły się na cztery stany tzw. warny:
 - bramini = kapłani
 - wojownicy,
 - rolnicy, rzemieślnicy i kupcy,
 - słudzy
- Poniżej znajdowali się ludzie nieczysti = pariasi (niedotykalni), którzy mieli kontakt ze śmiercią (rzeźnicy, myśliwi) lub czyściciele,
- z czasem system ten się utrwalił, a grupy się zamknęły tworząc system kastowy,

Kasta – zamknięta grupa społeczna, do której przynależność jest dziedziczna.

e) system wierzeń

- **braminizm** – wiara w Brahme, najwyższego boga stwórcę oraz bogów utożsamianych z siłami przyrody; wiara w reinkarnację (wędrowkę dusz);
- **hinduizm** – powstał z połączenia braminizmu i religii pierwotnych mieszkańców. Jej wyznawcy wierzą w reinkarnację, wielu bogów z których najważniejsi to Brahma, Wisnu i Sziwa. Religię tę charakteryzuje rozbudowana obrzędowość;
- **buddyzm** – powstał na przełomie VI/V w. p.n.e. . Jego twórca był księżę Siddartha Gautama, którego nazwano Buddą. Świat ulega nieustannym zmianom. Człowiek ma wpływ czy kieruje

się w dobrym czy w złym kierunku. Żeby się uwolnić od cierpienia należy dążyć do osiągnięcia nirwany, która przerwie reinkarnację. Należy ściśle przestrzegać zasad etycznych i ćwiczyć umysł. Odrzucał podział na warny.

f) osiągnięcia cywilizacji Indii:

- stworzyli system dziesiętny,
- system zapisu cyfr, które dzisiaj nazywamy cyframi arabskimi,
- znali cyfrę 0 (jako pierwszy),
- znakomicie opanowali obróbkę złota,

3. Cywilizacja chińska

a) powstała w IV tys. p.n.e.

b) cywilizacja chińska rozwinęła się nad **Jangcy – ciang i Huang – ho**,

c) pierwszą historyczną dynastią chińską była dynastia Szang z II tys. p.n.e.

- znali pismo piktograficzne. Literę malowali tuszem na bambusowych deszczułkach lub na papierze,
- potrafili wytopić brąz,

d) ekspansja terytorialna za panowania dynastii Zhou (Czou). W I tys. p.n.e. Chiny dzieliły się na liczne księstwa, które z czasem uniezależniły się od władzy króla.

e) cesarstwo chińskie

- **w 221 r. p.n.e.** Chiny zjednoczył Shi Huang (**Szy Huang – Ti**) z księstwa Qin (Cin). Został pierwszym cesarzem chińskim,
- stworzył scentralizowane cesarstwo,
- najwyższa władza należała do cesarza, który dowodził armią, kierował polityką państwa, nadawał urzędy,
- rządził państwem za pomocą urzędników,
- ogłosił kodeks karny,
- za jego rządów zbudowano sieć dróg cesarskich,
- ujednolicono jednostki miar i wag,
- wprowadzono jednolitą monetę,
- rozpoczęto budowę wielkiego muru, który miał chronić Chiny przed najazdem koczowników,

f) społeczeństwo chińskie było podzielone na cztery grupy:

- szlachta – właściciele ziemscy, rycerze, uczeni,
- rzemieślnicy,
- kupcy,
- rolnicy – najliczniejsza grupa społeczeństwa. Chłopi pracowali na ziemi, która należała do szlachty. Płacili szlachcie daniny i byli zobowiązani do posług.

g) po śmierci Szy Huang – Ti jego dynastia upadła, a władzę przejęła dynastia Han, za panowania której ukształtowała się ostatecznie cywilizacja chińska

h) filozofia chińska

Taoizm	Konfucjonizm – od 195 r. p.n.e. religia państwowa
Tworcą: Lao – cy VII / VI w. p.n.e.	Twórcą : Kung fu – cy (Konfucjusz) VI/V w. pn.e.
Poglądy: ▪ świat, na którym żyjemy istnieje wiecznie, ale nikt go nie stworzył; nie ma istot nadprzyrodzonych, ▪ odrzucał ustalony porządek oraz kult	Poglądy: ▪ człowiek jest dobry z natury, ▪ człowiek powinien rozwijać cnoty moralne, a w szczególności prawość, ▪ prawość to obowiązek czynienia dobra bez

rodziny, ▪ podkreślał wartość wolności i spontaniczności, ▪ ważna jest wiedza, którą zdobywamy poprzez obserwację, ▪ człowiek powinien postępować zgodnie z tao – prawami natury, które rządzą wszechświatem ▪ człowiek nie powinien ingerować w naturalny porządek rzeczy dlatego, nie uznawał potrzeby reform, ▪ poznanie tao umożliwia medytacja, a nie dyskusja ▪ „Ci którzy wiedzą, nie mówią, a ci którzy mówią nie wiedzą”.	liczenia na własne korzyści, ▪ humanitarność czyli miłość do innych ludzi, ▪ wyróżniał pięć rodzajów zależności: – władca – poddany, – ojciec – syn – mąż – żona, – młodszy – starszy, – przyjaciel – przyjaciel, ▪ każdy człowiek powinien wiedzieć jakie miejsce zajmuje w społeczeństwie, ▪ każdy człowiek powinien wypełniać swoje obowiązki wobec władcy, rodziny i przyjaciół.
--	---

i) osiągnięcia cywilizacji Chin:

- budowali sieci irygacyjne,
- znakomicie opanowali wytop metali; najlepiej opanowali wytop brązu, z którego odlewali nauczycie, figury itp. Potrafili również wytapiać żelazo i tworzyć z niego narzędzia np. rolnicze,
- stworzyli własne pismo piktograficzne,
- wynaleźli porcelanę ,
- wytwarzali jedwab z kokonów jedwabników. Eksportowali go na zachód tzw. jedwabnym szlakiem,
- wynaleźli papier, druk, papierowe pieniądze,
- wynaleźli proch strzelniczy.